

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 15.12.2008
СОМ(2008) 850 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ**

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ИПП ЗА 2007 ГОДИНА

{SEC(2008) 3026}

Въведение

От 1 януари 2007 г. предприежинителното финансиране от ЕС е канализирано в единен инструмент, а именно Инструмента за предприежинителна помощ (ИПП), чрез който се предоставя целева помощ на страните кандидатки и потенциални кандидатки за членство. ИПП (Регламент № 1085/2006 на Съвета от 17 юли 2006 г.) заменя съществуващите преди това инструменти Phare, ISPA и SAPARD, предприежинителния инструмент за Турция и CARDS, финансовия инструмент за Западните Балкани. Референтната сума за подкрепа по ИПП за периода 2007-2013 г. е 11 468 млн. EUR.

ИПП е предназначен да осигурява целева помощ на страни кандидатки или потенциални кандидатки за членство в ЕС. За да бъдат постигнати целите на всяка страна по най-ефикасен начин, ИПП съдържа пет различни раздела:

I. „Подпомагане на прехода и институционално изграждане“. По този раздел се финансират мерки за институционално изграждане и свързани с него инвестиции.

II. „Трансгранично сътрудничество“. По този раздел се подпомага трансграничното сътрудничество по границите между самите страни кандидатки и потенциални кандидатки и между тях и държави-членки на ЕС. Може да се финансира и участието на страни бенефициери в програми за трансгранично сътрудничество в рамките на структурните фондове и в програми за морските басейни в рамките на Европейския инструмент за добросъседство и партньорство.

III. „Регионално развитие“. Финансират се инвестиции и свързана с тях техническа помощ в области като транспорт, околна среда и регионална конкурентоспособност.

IV. „Развитие на човешките ресурси“. Разделът е посветен на развитието на човешкия капитал и борбата със социалната изолация.

V. „Развитие на селските райони“. Разделът наподобява следприежинителните програми за развитие на селските райони и финансира подобни по естество, макар и по-малки по мащаб, мерки за развитие на селските райони.

В раздели I и II могат да участват всички страни бенефициери. В раздели III, IV и V могат да участват само страните кандидатки. Тези три раздела са проектирани така, че да съответстват на структурните фондове, Кохезионния фонд и фонда за развитие на селските райони и да подготвят чрез обучение в хода на практическа работа за управлението на тези фондове след присъединяването. За това е необходимо държавата да разполага с административен капацитет и структури, които да поемат отговорността за управлението на помощта. В страните потенциални кандидатки за членство мерките за регионално развитие, за развитие на човешките ресурси и на селските райони ще се осъществяват в рамките на раздела „Подпомагане на прехода и институционално изграждане“.

Настоящият доклад разглежда прилагането на ИПП през 2007 г. Предвид факта, че 2007 бе първата година в програмирането на ИПП, докладът не представя изчерпателно подробна информация за изпълнението и мониторинга намясто на програмите по ИПП

и за оценяването на резултатите от тях. Повечето от програмите бяха приети към края на годината и реално ще бъдат изпълнявани от 2008 г. нататък.

1. ПРЕГЛЕД НА ГОДИНАТА

1.1. Основни моменти в развитието на процеса на разширяване

През 2007 г. бе постигнат напредък въз основа на подновения консенсус относно разширяването, формулиран на Европейския съвет през декември 2006 г. 2007 г. започна с присъединяването на България и Румъния. През годината се случиха и редица важни събития в Турция и Западните Балкани: бе отбелязан напредък в преговорите за присъединяване и в процеса за стабилизиране и асоцииране, проведени бяха срещи относно статута на Косово и бе даден ход на новия финансов инструмент ИПП.

На 6 ноември Комисията представи своя годишен стратегически документ заедно с докладите за напредъка на отделните страни и предложенията за асоцииране/европейско партньорство към страните кандидатки и потенциални кандидатки за членство¹⁾ и към Косово (съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН²⁾). Стратегическият документ на Комисията потвърди принципите и целите на стратегията за разширяване. Документът насочи вниманието към редица значими предизвикателства в споменатите страни. В него се казва, че още на ранен етап в приоритет ще бъдат издигнати основни въпроси на управлението като институционалното изграждане, съдебната и административната реформа и предотвратяването на организираната престъпност и корупцията. Този подход е съобразен с препоръките, очертали се в хода на извършената от генералната дирекция вътрешна оценка на реформата на публичната администрация в страните, участващи в процеса на разширяване.

Продължи напредъкът в преговорите за присъединяване с Хърватия и Турция. Към декември 2007 г. с Хърватия бяха отворени 16 преговорни глави, две от които вече бяха приключени на работно равнище. С Турция бяха отворени 6 глави, една от които бе приключена. В съответствие със заключенията на Съвета от декември 2006 г., осем преговорни глави с Турция няма да бъдат отворени докато Турция не изпълни допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране. ГД „Разширяване“ следи прилагането на Споразумението за асоцииране с Турция и на споразуменията за стабилизиране и асоцииране с Хърватия и с Бивша югославска република Македония. Нито една от трите държави не е отбелязала достатъчен напредък по зададените приоритети.

От друга страна, през 2007 г. страните кандидатки са постигнали значителен напредък в създаването на структури и управленски системи за усвояването на помощта от ИПП по раздели III и IV, които са предшественици на структурните фондове. Тези структури, които в хода на практическата работа добиват знания и умения, ще играят ключова роля в подготовката и изпълнението на кохезионната политика на Общността и нейните инструменти след присъединяването.

¹ Страни кандидатки за членство: Хърватия, Бивша югославска република Македония, Турция

² Потенциални кандидатки за членство: Албания, Босна и Херцеговина, Черна гора, Сърбия
Резолюция 1244 от 10 юни 1999 г. на Съвета за сигурност на Организацията на обединените нации

През 2007 г. бе отбелязан напредък към сключването на споразумения за стабилизиране и асоцииране (ССА) със страните от Западните Балкани. Албания продължи с изпълнението на своето Междинно споразумение. През октомври 2007 г. бе подписано Споразумение за стабилизиране и асоцииране с Черна гора. През юни 2007 г. бяха подновени преговорите за ССА със Сърбия, а споразумението бе парафирането през ноември. През декември бе парафирано и ССА с Босна и Херцеговина. Подписването на тези споразумения зависеше от изпълнението на съответните условия.

По отношение на Западните Балкани Комисията продължава да работи активно за развитието на процеса на стабилизиране и асоцииране и да координира изпълнението на програмата от Солун. До края на 2007 г. бяха сключени споразумения за визови облекчения и реадмисия с Албания, Босна и Херцеговина, Бивша югославска република Македония, Черна гора и Сърбия. Със стратегическия документ бе открит диалог относно условията за безвизово пътуване и осигуряването на още академични стипендии за студенти от региона.

Преговорите за статута на Косово, водени под егидата на Специалния пратеник на генералния секретар на ООН, Martti Ahtisaari, приключиха през 2007 г., без обаче да доведат до окончателно уреждане на въпроса. Последвалите преки преговори между двете страни за статута на Косово, с посредничеството на тройката ЕС-САЩ-Русия, също не доведоха до споразумение. Комисията не престана да помага и да дава съвети в преговорния процес за статута.

На срещата на върха в рамките на Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮИЕ) през май 2007 г. в Загреб бе решено процесът на регионално сътрудничество да се повери постепенно в ръцете на регионалните участници. Пактът за стабилност изпълни до голяма степен задачата си и в момента се подменя с новия Съвет за регионално сътрудничество (СРС), свързан с ПСЮИЕ. Назначен бе генерален секретар на СРС, а столицата Сараево бе избрана за седалище на секретариата. През юли влезе в сила новото Централноевропейско споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА).

През 2007 г. успешно бе даден ход и на новия финансов Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП). Поетите задължения за финансова помощ на страните кандидатки през 2007 г. възлизаха на 497,2 млн. EUR за Турция, 141,2 млн. EUR за Хърватия и 58,5 млн. EUR за Бивша югославска република Македония. Що се отнася до страните – потенциални кандидатки, отпуснатите по ИПП средства възлизаха на 61 млн. EUR за Албания, 62,1 млн. EUR за Босна и Херцеговина, 68,9 млн. EUR за Косово, 31,4 млн. EUR за Черна гора и 189,7 млн. EUR за Сърбия. Допълнителни 109 млн. EUR бяха отпуснати за регионално сътрудничество и хоризонтални програми, в които могат да участват повече страни – както кандидатки, така и потенциални кандидатки за членство.

Комуникационните дейности на тема разширяване останаха приоритет. За третата годишнина от първомайското разширяване на ЕС с 10 нови страни бяха проведени следните дейности: на уебсайта EUROPA бе открит специален уеб раздел, посветен на конкретни случаи, раздел за факти и цифри и фотогалерия; по сателит бе излъчен аудиовизуален материал за Европа; журналисти посетиха три от новите държави-членки, а седем държави-членки бяха домакини на поредица семинари, организирани съвместно с търговските камари.

Комисията започна работа върху нов инструмент за гражданското общество, приносът по който ще съсредоточи в три области: (i) подкрепа за местни граждански инициативи и изграждане на капацитет; (ii) програма за диалог между хората, благодарение на която най-различни като профил участници ще се запознаят с политиките, институциите и органите на ЕС и (iii) подкрепа за (международни) партньорски мероприятия.

1.2. Основни заключения на Съвета през 2007 г.

На заседанието си през декември 2007 г. Съветът по общи въпроси и външни отношения приветства стратегията за разширяването със следните заключения относно стратегията за разширяване от 2007 г.:

„В съответствие със стратегията за разширяването, по която бе постигнато споразумение от Европейския съвет от декември 2006 г., и заключенията на Съвета от 11 декември 2006 г., Съветът приветства съобщението на Комисията относно стратегията за разширяването и основните предизвикателства за периода 2007—2008 г. от 6 ноември и взема под внимание анализа и препоръките, които се съдържат в него. Подновеният консенсус относно разширяването, който се основава на консолидиране на ангажиментите, прилагане на справедливи и строги изисквания към страните по отношение на задълженията им, подобро общуване и капацитет за приемане на нови членове, представлява неизменната основа на стратегията на ЕС за разширяването. Благодарение на по-доброто качество на процеса на разширяването ще продължи да допринася за мира, демокрацията и стабилността в целия континент и да носи конкретни ползи под формата на по-висок ръст на търговията, инвестициите и икономиката.

През следващата година е от решаващо значение да продължи консолидирането и изпълнението на стратегията на ЕС за разширяването, както и подкрепата за преходния процес в Западните Балкани. Съветът припомня различни предложения, направени по този въпрос, както и това, че бъдещето на Западните Балкани е свързано с Европейския съюз. В този контекст съгласуваното прилагане на новия консенсус е по-важно от всякога.

Съветът потвърждава отново, че темпото на преговорите зависи най-вече от напредъка на преговарящите страни в работата по набелязаните входни и изходни критерии, по изискванията, отправени в рамката на преговорите, включително от изпълнението на Партньорството за присъединяване, което в момента се преразглежда, като всяка страна се оценява по собствените ѝ заслуги. Съветът припомня, че главите, по които е приключила техническата подготовка, ще бъдат отворени съгласно установените процедури, в съответствие с рамката на преговорите. В този контекст, Съветът очаква междуправителствените конференции с Турция и с Хърватия по-късно този месец. От съществено значение е също така в политиката по разширяването да се поддържат справедливи и строги изисквания към страните по отношение на задълженията им на всички етапи от преговорите. В тази връзка Съветът приветства намерението на Комисията да продължи да повишава качеството на процеса на разширяване, като насочва усилията си още на ранен етап към ключови приоритети в публичната администрация, съдебната реформа и борбата с корупцията, използвайки пълноценно критерии и изследвания на въздействието и внасяйки повече прозрачност в процеса.

Това ще допринесе за осигуряването на широка и стабилна обществена подкрепа за процеса на разширяване.“

На срещата си, проведена по-късно през декември 2007 г., Европейският съвет застана зад цитираните по-горе заключения:

„Европейският съвет взема под внимание съобщението на Комисията относно стратегията за разширяване и подкрепя заключенията на Съвета по общи въпроси и външни отношения от 10 декември.“

2. ПРОГРАМИРАНЕ И УСВОЯВАНЕ НА ИПП: ОБЩ ПРЕГЛЕД

2.1. Стратегическо планиране и програмиране

Всяка есен Комисията представя пред Съвета и Европейския парламент годишния пакет за разширяването (стратегически документ, доклади за напредъка, партньорства за присъединяване или европейски партньорства и споразумения за стабилизиране и асоцииране) и формулира общата стратегическа рамка на предприєдинителния процес, в която трябва да оперира ИПП. Многогодишната индикативна финансова рамка също е част от този пакет. В нея приоритетите от политическата рамка се представят във финансово изражение за отделните страни и раздели.

На ниво стратегическо планиране Комисията, в активни консултации със съответните държави, изготвя документи за многогодишно индикативно планиране (ДМИП) за всяка държава бенефициер (с отделен ДМИП за регионалните програми и програмите за множество държави), застъпващи всички приложими за дадената държава раздели. Тези документи се съставят за период от три последователни години; предвиждат се и ежегодни прегледи.

На ниво програмиране националните власти съставят конкретни програми по държави и по раздели (по трансграничния раздел: съвместни програми между две или повече държави бенефициери и между тях и съседни държави-членки), или, при раздела за регионално развитие, по теми. Регионалните и хоризонталните програми се предлагат от Комисията.

2.1.1. Многогодишна индикативна финансова рамка (МИФР)

МИФР е част от годишния пакет за разширяването и е структурирана така, че да дава информация за предлаганата от Комисията индикативна разбивка на цялостния пакет на ИПП по страни и по раздели за непрекъснат тригодишен период. МИФР осъществява връзката между политическата рамка на пакета за разширяването и бюджетния процес. МИФР се съставя и представя ежегодно на Съвета и Европейския парламент в съответствие с член 5 от Регламент (ЕО) № 1085/2006 за ИПП.

МИФР се основава на тригодишен цикъл на програмиране. В нормални условия МИФР за години N, N+1 и N+2 се представя през последното тримесечие на година N-2 като част от пакета, посветен на разширяването, и представлява предложение за финансов израз на политическите приоритети, залегнали в самия пакет, като се взема предвид и бюджетната финансова рамка. Тъй като споразумението за новата бюджетна финансова рамка за периода 2007-2013 г., както и приемането на регламента за ИПП се забавиха, не бе възможно да се спази този срок за представяне на МИФР за периода 2007-2009 г.

Следователно МИФР за периода 2008-2010 г., приета през ноември 2007 г., е първата МИФР по ИПП. В нея се актуализират цифрите за 2007 г., представени на Съвета и Европейския парламент в Предварителния проектобюджет на Комисията за 2007 г.

Таблицата по-долу представя разпределението на средствата от ИПП за 2007 г. в млн. EUR по държави и по раздели. Включени са и средствата за регионални програми и за програми с участие на множество държави съгласно актуализираните цифри в МИФР за периода 2008-2010 г. (СОМ(2007)689, приет на 6 ноември 2007 г.).

Раздел на ИПП	Албания	Босна и Херцеговина	Хърватия	югославска република Македония	Косово	Черна гора	Сърбия	Турция	Регионални и хоризонтални програми
Раздел I	54,3	58,1	49,6	41,6	68,3	27,5	181,5	256,7	109,0
Раздел II	6,7	4,0	9,7	4,2		3,9	8,2	2,1	
Раздел III			45,1	7,4				167,5	
Раздел IV			11,4	3,2				50,2	
Раздел V			25,5	2,1				20,7	
ОБЩО	61,0	62,1	141,2	58,5	68,3	31,4	189,7	497,2	109,0

2.1.2. Документи за многогодишно индикативно планиране (ДМИП)

Въз основа на разпределението на средствата в МИФР и формулираните в политическата рамка приоритети се изготвя ДМИП за всяка страна и за всяка програма с множество бенефициери. ДМИП представя становището на Комисията за най-важните сфери, в които следва да се вложат средствата, и за основните приоритети, които държавите бенефициери се очаква да разработят подробно в документите за програмирането.

През 2006 г. и в началото на 2007 г. под ръководството на оперативните отдели на ГД „Разширяване“ и в сътрудничество с генералните дирекции, отговорни за съответните раздели, бяха подготвени първите ДМИП за отделни страни и един ДМИП за множество бенефициери, застъпващи периода 2007-2009 г. За да се гарантира съпричастност към процеса, националните власти имаха възможност да изразят становището си по проектите за ДМИП и да участват активно в подготовката им. Що се отнася до ДМИП за страните кандидатки, генерални дирекции „Регионална политика“, „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности“ и „Селско стопанство и развитие на селските райони“ отговаряха за съставянето на проектите на частите съответно за раздели III, IV и V. По време на подготовката на ДМИП се проведеха консултации и с държави-членки, международни финансови институции и други заинтересовани страни (като гражданското общество).

През първата половина на 2007 г. всички ДМИП за периода 2007-2009 г. бяха внесени за одобрение в Управителния комитет на ИПП.

2.1.3. Рамките за стратегическо съгласуване и многогодишното програмиране (раздели III и IV)

Към раздели III и IV се прилага подход, подобен на този към структурните фондове. Стратегическото планиране обхваща 7-годишен период (2007-2013 г.) и се извършва под формата на рамки за стратегическо съгласуване, подготвени от страните кандидатки, които съответстват на националните стратегически референтни рамки по структурните фондове. Тези документи формулират стратегия за седемгодишен период и представляват референтен документ за програмирането на раздели III и IV на ИПП. Стратегическите референтни рамки се обсъждат с Комисията, но остават национални документи. През първото полугодие на 2007 г. от всяка страна кандидатка бяха подготвени и съгласувани с Комисията Рамките за стратегическо съгласуване за раздели III и IV. След това се пристъпи към програмиране на раздели III и IV под формата на многогодишни програми, които първоначално се подготвят за три години, но в последствие могат да бъдат удължени.

Консултирането със заинтересовани фактори, партньорството и координацията са общи принципи в процеса на подготовка и одобрение на рамките за стратегическо съгласуване и многогодишните оперативни програми по раздели III и IV. Усвоените добри практики в тази и в други сфери ще бъдат от ключова важност при подготовката и договарянето на подобни стратегически документи и многогодишни програми за структурните фондове след присъединяването.

2.1.4. Програми по ИПП

Годишните или многогодишните програми се проектират съобразно съответните ДМИП. Раздел I се осъществява чрез годишни програми, докато по другите раздели програмите са многогодишни. Комисията приема програмите след консултация с държавите бенефициери и други заинтересовани участници и след положително становище от страна на съответните комитети на държавите-членки, а именно Управителния комитет по ИПП за раздели I и II, Комитета за координиране на фондовете (COCOF) за раздели III и IV, Комитета за ЕСФ за раздел IV и Комитета за развитието на селските райони за раздел V.

2.1.4.1. Раздел I

Помощта по раздел I се програмира от Комисията под формата на годишни национални програми или регионални или хоризонтални програми, които се управляват по целесъобразност от Комисията, от държавата бенефициер или съвместно с други донори. Националните програми се състоят от финансови предложения, подготвени от Комисията въз основа на фишове за проекти, подадени от държавата бенефициер или, при регионални и хоризонтални програми, подготвени от Комисията.

Проекти за ядрената безопасност и радиационна защита, за образованието и митниците се финансираха от отпуснати по МИФР средства за отделните държави, но се изпълняваха централизирано на хоризонтална основа. По тази причина средствата за тези проекти не са включени в националните програми по раздел I. Таблицата показва приноса към тези проекти по държави. Частта за отделните държави в техническото приложение съдържа повече подробности.

	Албания	Босна и Херцеговина	Хърватия	Бивша югославска република Македония	Косово	Черна гора	Сърбия	Турция	Регионални
<i>Национални програми</i>	49,3	49,7	45,4	34,9	62,0	23,9	164,8	256,2	
<i>Средства за ядрената безопасност, митниците и образованието, усвоявани хоризонтално</i>	5,0	8,4	4,2	6,7	6,3	3,6	16,7	0,5	
Общо Раздел I - Подпомагане на прехода и институционално изграждане	54,3	58,1	49,6	41,6	68,3	27,5	181,5	256,7	109,0

Албанската национална програма по ИПП за 2007 г. бе приета от Комисията на 20 септември 2007 г. С програмата се помага на Албания да изпълни политическите критерии посредством подкрепа за полицейската мисия РАМЕСА III и за подготовката на акредитацията за децентрализирано управление на средства на ЕС. В икономическата област програмата подпомага МСП чрез съвместна програма с Европейската банка за възстановяване и развитие (EBRD). През 2007 г. с ИПП също така се помага на Албания да приведе законите си в съответствие с достиженията на правото на ЕС чрез проекти в сферата на статистиката и управлението на водите и чрез подкрепа на генералната данъчна дирекция на страната.

Националната програма по ИПП за **Босна и Херцеговина** за 2007 г. бе приета от Комисията на 20 декември 2007 г. С програмата се помага на Босна и Херцеговина да изпълни политическите изисквания по критериите от Копенхаген, като се оказва подкрепа за социалната интеграция и завръщането на емигранти, за върховенството на закона, публичната администрация и конституционната реформа. По икономическите критерии програмата ще окаже помощ за развитието на работната сила и икономиката, за здравеопазването и образованието. ИПП подкрепя привеждането в съответствие със законите на Общността, като подпомага създаването на регулаторна система във финансовия сектор, в правосъдието и вътрешните работи, усъвършенстването на инфраструктурата, енергетиката и телекомуникациите, статистиката и информационните системи. ИПП помага на страната и в областта на селското стопанство и развитието на селските райони, околната среда и транспорта.

Националната програма по ИПП за **Хърватия** за 2007 г. бе приета на 20 декември 2007 г. По политическите критерии програмата застъпва борбата с корупцията и допринася също така за напредък в сферата на човешките права и защитата на малцинствата. По икономическите критерии програмата дава принос за подобряването на бизнес средата. Проектите по ИПП за 2007 г., посветени на развитието на способността да се поемат отговорностите на членството, се съсредоточават върху изграждането на институционален и административен капацитет за транспониране и прилагане на законите на Общността в следните области: политика на конкуренция, информационно

общество и медии, селско стопанство, енергетика, социална политика и трудова заетост, правосъдие, свобода и сигурност, околна среда, митнически съюз.

С оглед на спешната необходимост да се продължи подкрепата за реформата в полицията, започната по програма CARDS, бе решено националната програма по ИПП за 2007 г. за **Бивша югославска република Македония** да се раздели на две части. Първата част (за 12 млн. EUR) покриваше проекти, свързани с реформата в полицията, и инструмент за финансиране на подготовката на проекти. Втората част (за 22,94 млн. EUR) бе приета от Комисията на 16 ноември 2007 г. Тя е предназначена за подкрепа на изпълнението на стратегията за реформа в публичната администрация, за реформата в правосъдието и за изграждането на капацитет за децентрализирано управление на средства от ЕС. По изискванията в социално-икономическата област програмата ще помага на общините в изграждането на основна инфраструктура за социално и икономическо развитие. Що се отнася до дейностите за привеждане в съответствие с достиженията на правото на Общността, ще бъде дадена съществена подкрепа на данъчната администрация, на статистическата служба и на митниците. Освен това по програмата се подпомага участието на страната в някои програми на Общността.

Националната програма по ИПП за **Черна гора** за 2007 г. бе приета от Комисията на 21 ноември 2007 г. По политическите критерии програмата подпомага гражданското общество, борбата с организираната престъпност и с корупцията и съдебната реформа. По **социално-икономическите изисквания** програмата подпомага създаването на национална рамка за квалификациите, развитието на транспортния сектор, включително прилагането на Споразумението за общоевропейско авиационно пространство, и сближаването на енергийния пазар. Относно европейските стандарти, програмата застъпва проекти в следните области: правно хармонизиране, ветеринарни служби, статистическа служба MONSTAT, система за обществени поръчки, инфраструктура на качеството (стандартизация и метрология) и данъчна администрация.

Сръбската национална програма за 2007 г. бе приета от Комисията на 20 декември 2007 г. Тя има за цел да помогне на Сърбия да проведе реформите, необходими за изпълнение на изискванията на ЕС, да осъществи напредък в процеса на стабилизиране и асоцииране и да положи основите за изпълнение на критериите от Копенхаген. По политическите критерии програмата подпомага следните проекти: програма за подкрепа на общините, подкрепа за бежанци и вътрешно разселени лица, подобряване на ефективността и прозрачността на съдебната система и на наказателно-правната система, реформата в полицията, подкрепа за създаването на институция на омбудсман и на служба за обществените поръчки, подкрепа за гражданското общество. Годишната програма за 2007 г. акцентира особено на социално-икономическите изисквания и израз на това са проектите в подкрепа на регионалното икономическо и социално развитие и на реформата в здравеопазването. По европейските стандарти, програмата застъпва проекти за митническата и данъчната администрация, за граничния контрол и авиационните стандарти, включително прилагането на Споразумението за общоевропейско авиационно пространство, и за изграждането на капацитет за изпълнение на политиките за развитие на селските райони.

Програмата за **Турция** бе приета на 20 декември 2007 г. По политическите критерии ще бъде отпусната помощ за консолидиране на предприетите реформи и за по-доброто им прилагане намясто. Това включва подкрепа за засегнати от реформата институции в съдебната власт, правоприлагащите служби и в някои сектори на публичната

администрация. Ще се подпомогне и защитата на правата на жените, човешките права и правата на децата. Що се отнася до приемането и прилагането на законите на Общността, подкрепата ще се съсредоточи върху области, в които предстои да се транспонира и приведе в изпълнение голям обем законодателни текстове, както и в области, в които се изискват много инвестиции. По ИПП за 2007 г. това са: правосъдие, свобода и сигурност (особено управление на границите, миграция и визова политика); околна среда; в по-малка степен – безопасност на храните, митници и данъчно облагане. Ще бъде предоставена помощ също така за привеждане в съответствие и институционално изграждане в областта на енергетиката, финансовия контрол, рибарството, вътрешния пазар, социалната политика и заетостта, статистиката и транспорта. През 2007 г. приоритетни теми в рамките на диалога с гражданското общество са културата и изкуството, рибарството и селското стопанство. Като продължение на утвърдени форми на подпомагане ще бъде отпусната помощ за участието на Турция в програми и агенции на Общността и в програмата за стипендианти Jean Monnet.

Годишната програма по ИПП за **Косово** по раздел I бе приета от Комисията на 28 ноември 2007 г. По политическите изисквания програмата се съсредоточава върху изпълнението на политическите критерии на ЕС и върху консолидирането на институционалната, административната и съдебната система на Косово. Застъпени са борбата с корупцията, защитата на човешките права и правата на малцинствата и насърчаването на дейности на гражданското общество. По социално-икономическите изисквания програмата ще акцентира върху подобряването на инвестиционния климат в Косово, върху подкрепата за малките и средните предприятия, насърчаване развитието на селските райони, развитието на инфраструктурата и подобряване качеството на образователната система. По европейските стандарти програмата застъпва необходимостта от изграждане на ефективен институционален капацитет, особено в сферата на обществените поръчки, безопасността на храните и ветеринарните служби, и на стандарти в енергийния сектор.

Програмата с множество бенефициери е разработена така, че да допълва националните програми и да утвърждава опита в многостранните отношения в Западните Балкани и Турция. Подкрепата се предоставя посредством регионални и хоризонтални програми. В програмата за 2007 г. като особено важни се очертават следните дейности: подкрепа за инициативи на регионалното сътрудничество, Регионалната школа за публична администрация, временни граждански администрации, развитие на гражданското общество и диалог с него, образователни и младежки програми (Tempus, Erasmus Mundus и Младежта в действие), международни финансови институции, митници и данъчно облагане.

2.1.4.2. Раздел II

Разделът за трансгранично сътрудничество е насочен към укрепване на трансграничното сътрудничество чрез съвместни регионални и местни инициативи, които съчетават както външна помощ, така и икономически цели и цели за социално сближаване. По-конкретно сътрудничеството трябва да си поставя за цел насърчаването на устойчивото икономическо и социално развитие в граничните зони, на съвместната работа по общи за всички участващи предизвикателства в опазването на околната среда, на природното богатство и културното наследство, в общественото здравеопазване и в борбата с организираната престъпност. Отделя се място и на дейности за гарантиране на ефективни и сигурни граници и на съвместни, малки по

мащаб, дейности с местни участници от граничните райони. Трансграничното сътрудничество спомага за помиряването и за установяването на добри съседски отношения, като същевременно улеснява интеграцията на страните бенефициери в ЕС. Това е особено важно за регион, в който до неотдавна тлееше конфликт.

Раздел II от ИПП за трансграничното сътрудничество обхваща два аспекта: трансгранично сътрудничество между страни кандидатки/потенциални кандидатки и трансгранично сътрудничество между тези страни и съседни държави-членки. Освен това по раздел II от ИПП може да се дава финансова подкрепа за участието на страни кандидатки/потенциални кандидатки в програмите за международно сътрудничество на структурните фондове (финансирани от Европейския фонд за регионално развитие – ЕФРР, в контекста на целта за европейско териториално сътрудничество) и в програмите за сътрудничество в морските басейни в рамките на Европейския инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП).

Подкрепата за трансгранично сътрудничество по раздел II се дава в рамките на многогодишни трансгранични програми, съставени съвместно от участващите страни. Помощта от ИПП се отпуска с ежегодни решения за финансиране, освен за трансгранични програми с държави-членки, изпълнявани по интегрирания подход. Във втория случай целият финансов принос на ЕС за програмата се приема чрез решения за многогодишно финансиране, обхващащи тригодишен период. По отношение на участието в международни програми на Европейската банка за възстановяване и развитие или в програми за морските басейни на ЕИДП, помощта по ИПП се отпуска с ежегодни решения за финансиране за отделните страни. Окончателният размер на средствата за 2007 г. за всяка страна по раздел II на ИПП са посочени в част 2.1.1.

По раздел II на ИПП се подпомага участието на **Албания** в две двустранни трансгранични програми със съседни страни кандидатки/потенциални кандидатки: Черна гора и Бивша югославска република Македония. В контекста на трансграничното сътрудничество с държави-членки по раздел II на ИПП се финансира двустранна програма между Албания и Гърция и участието на Албания в многостранната трансгранична програма „Адриатика“, в рамките на която Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, Черна гора и Сърбия си сътрудничат през Адриатическо море с Гърция, Италия и Словения. Нещо повече – по раздел II на ИПП се финансира едностранна програма за развитието на Kukes, албански регион на границата с Косово, както и участието на Албания в международната програма „Югоизточна Европа“ по ЕФРР.

По раздел II на ИПП се подпомага участието на **Босна и Херцеговина** в три двустранни трансгранични програми с Хърватия, Черна гора и Сърбия. По отношение на трансграничното сътрудничество с държави-членки по раздел II на ИПП се финансира участието на Босна и Херцеговина в програмата „Адриатика“ на ИПП. През 2007 г. по същия раздел се финансира и участието на Босна и Херцеговина в международната програма „Югоизточна Европа“ по ЕФРР.

По раздел II на ИПП Хърватия участва в три двустранни трансгранични програми със съседни страни кандидатки/потенциални кандидатки: Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия. Хърватия взема участие и в три програми на ИПП за трансгранично сътрудничество със съседни държави-членки: две двустранни програми съответно със Словения и Унгария и многостранната програма за трансгранично сътрудничество на

ИПП „Адриатика“. По раздел II на ИПП се финансира и участието на Хърватия в две международни програми по ЕФРР – „Югоизточна Европа“ и „Средиземноморие“.

С подкрепата по раздел II на ИПП през 2007 г. **Бивша югославска република Македония** участва в двустранна програма с Албания и две двустранни програми със съседни държави-членки – България и Гърция. По раздел II на ИПП се финансира участието на Бивша югославска република Македония и в международната програма за европейско териториално сътрудничество по ЕФРР „Югоизточна Европа“.

Раздел II на ИПП обезпечава участието на **Черна гора** в четири двустранни трансгранични програми със съседни страни кандидатки и потенциални кандидатки (Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина и Албания) и в програмата на ИПП за трансгранично сътрудничество „Адриатика“, съответно – с държави-членки. Що се отнася до участието в международни програми по ЕФРР, по раздел II на ИПП се финансира участието на Черна гора в програмите „Югоизточна Европа“ и „Средиземноморие“.

Сърбия участва в следните програми за трансгранично сътрудничество: три двустранни програми с Черна гора, Хърватия и Босна и Херцеговина, три двустранни програми със съседните държави-членки Унгария, Румъния и България и международната програма „Адриатика“ на ИПП.

По раздел II на ИПП се финансира също така и участието на Сърбия в международната програма по ЕФРР за европейско териториално сътрудничество „Югоизточна Европа“.

През 2007 г. по раздел II на ИПП бе подпомогната трансграничната програма между **Турция** и България. През 2007 г. по същия раздел на ИПП на Турция бяха отпуснати средства и за участие в програмата за морските басейни на ЕИДП.

2.1.4.3. Раздели III, IV и V

Програмирането на раздели III и IV се извършва под формата на многогодишни програми, които първоначално се подготвят за три години, но впоследствие могат да бъдат удължени. Въз основа на рамките за стратегическо съгласуване страните кандидатки, бенефициери по ИПП, съставят многогодишни оперативни програми по раздели (раздел IV) или по теми (раздел III), като се консултират със съответните заинтересовани участници. След консултации със съответните комитети на държавите-членки, а именно Комитета за координиране на фондовете (COCOF) за раздел III и COCOF и Комитета за Европейския социален фонд за раздел IV, оперативните програми се одобряват официално от Комисията.

По раздел III се отпуска помощ в три ясно разграничени области: транспорт и околна среда, като така интервенцията наподобява тази по Кохезионния фонд в държавите-членки, и регионална конкурентоспособност, област, която съответства на някои от подпомаганите области по целта за конкурентоспособност и трудова заетост на Европейския фонд за регионално развитие. По този начин раздел III се изпълнява чрез отделни програми по всяка от тези теми (в случая с Бивша югославска република Македония в периода 2007-2009 г. се изпълнява само една програма - за околна среда и транспорт). Това предполага три отделни процеса на преговаряне и приемане на програми за всяка страна, което има подобни последствия и за поверяването на децентрализирано управление, описани по-надолу.

Подобно на структурните фондове многогодишните програми по раздели III и IV гарантират стабилна финансова рамка за тригодишен период. Това е особено важно за изпълнението на средносрочни инвестиционни стратегии в областта на транспорта, околната среда, регионалната конкурентоспособност и развитието на човешките ресурси. Подобно на структурните фондове тази по-дългосрочна финансова рамка върви ръка за ръка със строго финансово управление, за да се гарантира пълното усвояване на средствата, които иначе могат да бъдат загубени вследствие на правилото за автоматично отменяне на неусвоени средства (N+3), въведено с Финансовия регламент. В съответствие с ДМИП по раздели III, IV и V, многогодишни програми, за програмиране бяха предоставени следните средства:

Раздел /година	Хърватия				Бивша югославска република Македония				Турция			
	2007	2008	2009	Общо	2007	2008	2009	Общо	2007	2008	2009	Общо
Раздел III	45,1	47,6	49,7	142,4	7,4	12,3	20,8	40,5	167,5	173,8	182,7	524,0
Раздел IV	11,4	12,7	14,2	38,3	3,2	6,0	7,1	16,3	50,2	52,9	55,6	158,7
Раздел V	25,5	25,6	25,8	76,9	2,1	6,7	10,2	19,0	20,7	53,0	85,5	159,2

През 2007 г., след положително становище на Комитета СОСОФ (от октомври 2007 г.), по *раздел III* бяха приети три многогодишни оперативни програми за **Хърватия** за периода 2007-2009 г. Програмите застъпват свързани със законите на Общността инвестиции в защита на околната среда (отпадни води, питейна вода и управление на отпадъците) и в устойчив транспорт (железопътни линии и вътрешни водни пътища). Освен тези усилия, вложени в основна инфраструктура, допълнителна помощ е насочена към модернизирани и реструктурирани производствени мощности в необлагодетелствани региони, най-вече чрез предоставяне на услуги на предприятия, особено на малки и средни.

На 7 декември 2007 г. бе приета многогодишната оперативна програма по *раздел IV* за Хърватия. Тя съдържа 4 приоритетни области: „По-широк достъп до трудова заетост и устойчиво интегриране на пазара на труда“, „По-активни мерки за социално приобщаване на лица в необлагодетелствано положение“, „Развитие на човешкия капитал и трудовата пригодност“ и „Техническа помощ“.

През 2007 г. бе подготвена многогодишната програма за развитие на селските райони за Хърватия за периода 2007-2013. Програмата бе приета с решение на Комисията от 25 февруари 2008 г. Тя съдържа 3 приоритетни области: „Подобряване на пазарната ефективност и прилагане на стандартите на Общността“, „Подготвителни дейности за изпълнението на мерки за селското стопанство и околната среда и на стратегии за развитието на местни селски райони“ и „Развитие на икономиката в селските райони“.

Оперативната програма „Регионално развитие“ по *раздел III* за **Бивша югославска република Македония** за периода 2007-2009 г. бе приета от Комисията на 29 ноември 2007 г. Общата ѝ цел е да подкрепи устойчивото развитие на страната чрез подобряване на транспортната и екологичната инфраструктура. Помощта за транспортния сектор се съсредоточава върху продължаване на работата по основната регионална транспортна мрежа на Югоизточна Европа. Помощта за екологията съвсем целево се съсредоточи

върху пречистването на отпадните води и управлението на твърдите отпадъци, тъй като и двете имат най-сериозни последствия за населението и природната среда.

Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“ по *раздел IV* за Бивша югославска република Македония бе приета през декември 2007 г. Тя обхваща три приоритетни теми: „Трудова заетост – привличане и задържане на повече лица на работа“, „Образование и обучение – инвестиране в човешкия капитал чрез по-добро обучение и развитие на умения“ и „Социална интеграция – насърчаване на по-обхватуем пазар на труда“.

През 2007 г. бе подготвена многогодишната програма за развитие на селските райони за Бивша югославска република Македония за периода 2007-2013. Програмата бе приета с решение С(2008)677 на Комисията от 25 февруари 2008 г. Тя съдържа три приоритетни области: „Подобряване на пазарната ефективност и прилагане на стандартите на Общността“, „Подготвителни дейности за изпълнението на мерки за селското стопанство и околната среда и на стратегии за развитието на местни селски райони“ и „Развитие на икономиката в селските райони“.

Оперативните програми по *раздел III* за **Турция** бяха приети с решения на Комисията от 29 ноември 2007 г. („Регионална конкурентоспособност“ и „Околна среда“) и от 7 декември 2007 г. („Транспорт“). Общата цел на програмата за транспорта е да се повиши конкурентоспособността на Турция чрез подкрепа за инвестициите в транспортната инфраструктура. Предвид това интервенцията в Турция ще обхване транспортната инфраструктура и най-вече свързването, съвместимостта и интермодалността в рамките на националната транспортна мрежа и с трансевропейските транспортни мрежи. Целта на програма „Околна среда“ е да се повиши конкурентоспособността на Турция чрез подпомагане на инвестициите в инфраструктурата на сектора екология, и по-конкретно във водоснабдяването и канализацията, пречистването на отпадните води и интегрираното управление на отпадъците. Общата цел на програма „Регионална конкурентоспособност“ е да се повиши конкурентоспособността на най-бедните региони в Турция чрез помощ за предприятията. Тази цел ще бъде постигната чрез изпълнението на четири конкретни задачи: разширяване и укрепване на физическата и финансовата инфраструктура, нарастване на наличностите на предприятията, повишаване на възможностите на производствения сектор да генерира работни места и увеличаване на добавената стойност на производствената база.

Многогодишната оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ по *раздел IV* за Турция бе приета с решение на Комисията от 7 декември 2007 г. Тя обхваща четири приоритетни теми: „Трудова заетост“, „Образование“, „Адаптивност чрез насърчаване на придобиването на знания през целия живот“ и „Социално приобщаване“.

През 2007 г. Турция подготви многогодишната програма „Развитие на селските райони“ по *раздел V* за периода 2007-2013 г. Програмата бе приета с решение С(2008)691 на Комисията от 25 февруари 2008 г. Тя съдържа три приоритетни области: „Подобряване на пазарната ефективност и прилагане на стандартите на Общността“, „Подготвителни дейности за изпълнението на мерки за селското стопанство и околната среда и на метода Leader“ и „Развитие на икономиката в селските райони“.

2.2. Ред и условия за изпълнението и изпълнителни структури

Основна цел на ИПП е да се предадат ноу-хау и опит на страните бенефициери, като се насърчава тяхната инициативност и поемането на отговорност за усвояването на помощта. От друга страна, раздели III и IV на ИПП подготвят страните кандидатки за изпълнението и управлението на кохезионната политика на Общността и на нейните инструменти след присъединяването. Следователно, в един процес на обучение чрез конкретна работа, тези раздели допринасят за създаването на структури и системи, които ще гарантират доброто управление и усвояване на структурните фондове, подлежащи на споделено управление. Така ползата от тези раздели следва да се разглежда в една по-дългосрочна перспектива, извън продължителността на текущите програми по ИПП.

Това, което се очаква в периода на изпълнение на програмите по ИПП, е децентрализираното управление, т.е. националните органи на страните бенефициери, поемащи изцяло в свои ръце програмирането и изпълнението, да се превърне в норма в управлението на ИПП. Доколко тази цел ще бъде постигната бързо зависи от административния капацитет на отделните страни бенефициери и от способността им да гарантират наличието на съответните системи за управление и контрол. Това означава, че всяка страна трябва да има свои конкретни стратегии, планове за действие и графици за прехода към по-голяма децентрализираност, като в същото време изгражда съответния капацитет на националните органи да поемат произтичащите от нея по-високи отговорности.

Годишните програми за 2007 г. за страните **потенциални кандидатки** по раздели I и II се изпълняват основно на централизирана основа (с изключение на програмите за трансгранично сътрудничество с държави-членки, подлежащи на споделено управление), като се помага целенасочено на страните постепенно да поемат повече отговорност и да правят стъпки към децентрализирано управление. Това означава, че в общи линии програмите се изпълняват или от делегациите на Комисията (централизирано неконцентрирано управление) или от службите на Комисията в техните седалища (основно при програми с множество бенефициери и при хоризонтални програми).

Страните потенциални кандидатки са достигнали различни етапи в подготовката за прехвърляне на управленски правомощия, като някои от тях вече са пристъпили към създаването на необходимите управленски структури и са подготвили техните пътни карти към децентрализираното управление. През декември Албания прие решение за създаване на структури, в което се формулират и ролята на различните участници в контекста на децентрализираното управление. Черна гора изготви пътна карта към децентрализираното управление. Страната очаква да бъде акредитирана след три години. В Сърбия бе подготвена стратегия за децентрализирано управление и се планува през 2008 г. да бъдат изготвени планове за изграждането на капацитет в институциите на децентрализираното управление.

За **страните кандидатки** децентрализираното управление, първоначално с предварителен контрол от страна на Комисията, е обичайната практика, като целта е да отпадне предварителният контрол. През 2007 г. Хърватия и Турция извършиха подготовка за прехода от акредитация по DIS (децентрализирана система за изпълнение), дадена по предходните предприединителни инструменти, към акредитация по ИПП и към прехвърляне на правомощия за децентрализирано

управление. През 2007 г. Бивша югославска република Македония също се подготви за акредитиране за децентрализирано управление по ИПП .

Акредитацията за децентрализирано управление по ИПП трябва да бъде получена отделно за всеки раздел или, при раздел III, за всяка програма. Срокът за постигане на тази цел може да варира в зависимост от съответния раздел на ИПП и от капацитета на страната бенефициер. Очаква се акредитацията за децентрализирано управление по ИПП да бъде дадена на Хърватия преди края на 2008 г., а на Турция – в началото на 2009 г. Бивша югославска република Македония трябва да постигне тази цел през първото полугодие на 2009 г. Като се има предвид, обаче, че През 2007 г. Бивша югославска република Македония не е била акредитирана по DIS (децентрализирана система за изпълнение) във връзка с предходни инструменти, началната фаза на изпълнение на раздели I и II може да протече на централизирана основа, докато съответните национални органи получат нужните акредитации по ИПП. От друга страна, изпълнението на раздели III, IV и V подлежи на предварително акредитиране. Следва да се отбележи, че помощта по раздел V може да се усвоява само с децентрализирано управление без предварителен контрол.

Средносрочната цел за всички страни кандидатки е напълно да се внедри децентрализираното управление, т.е. само с последващ контрол от страна на Комисията.

Програмите с множество бенефициери се управляват централизирано и съвместно. Централизираното управление обикновено се извършва от службите на Комисията в техните седалища. Съвместното управление допълва централизираното с това, че Комисията управлява средствата съвместно с международна организация.

3. МОНИТОРИНГ И РЕЗУЛТАТИ

3.1. Мониторинг

Общата цел на мониторинга е да повиши целесъобразността, ефективността, експедитивността, въздействието и устойчивостта на помощта за Западните Балкани и Турция. Благодарение на мониторинга Комисията разполага с редовни аналитични оценки за изпълнението на проектите и програмите.

При **децентрализирано управление** страната бенефициер трябва да учреди комитет за мониторинг на ИПП, за да гарантира съгласувано и координирано изпълнение на разделите на ИПП. Комитетът за мониторинг на ИПП се уверява в цялостната ефективност, качество и съгласуваност на изпълнението на всички програми и операции за постигане на целите, поставени в споразуменията за финансиране, както и в документите за многогодишно индикативно планиране. Мониторинговият комитет за ИПП, който следва да заседава поне веднъж годишно, включва сред членовете си представители на Комисията, националния координатор за ИПП, националния разпоредител, представители на оперативните структури на програмите и стратегическия координатор за раздели III и IV.

В дейността си Комитетът за мониторинг на ИПП е подпомаган от секторни мониторингови комитети, учредени за всеки раздел или програма на ИПП. Задължението за секторните мониторингови комитети е да гарантират цялостната

ефективност и качество на изпълнението на съответните програми и да докладват на Комитета за мониторинг на ИПП. По-конкретно те предават на Комитета информация за напредъка в изпълнението на програмите, включително за постигнатите резултати, за изпълнението на финансовите показатели и за други фактори. Секторните комитети се създават с цел по-доброто изпълнение на програмите.

През 2007 г. не бяха проведени официални заседания на мониторингови комитети, тъй като първите програми по ИПП бяха приети едва в края на същата година и изпълнението им не бе започнало. Въпреки това, през ноември и декември 2007 г. в очакване на подписването на съответните рамкови споразумения и споразумения за финансиране, се проведеха неофициални заседания „в сянка“ на секторни мониторингови комитети за всяка програма по раздели I, III, IV и V. Официалното учредяване на комитети за мониторинг на ИПП и на секторни мониторингови комитети в Хърватия, Турция и Бивша югославска република Македония бе предвидено за пролетта на 2008 г.

Относно програмите, управлявани **централизирано или съвместно**, съгласно регламента за прилагане на ИПП Комисията може да предприеме всички действия, които счита за необходими, за мониторинг на съответните програми. През 2007 г. не бе направен мониторинг на проекти по ИПП, тъй като по принцип програмите по ИПП за 2007 г. бяха приети едва в края на същата година и реалното им изпълнение започна чак през 2008 г.

3.2. Резултати от оценките

Оценките имат за цел да подобрят качеството, ефективността и съгласуваността на помощите от фондове на Общността, както и стратегията и изпълнението на програмите. ДМИП подлежат на редовна предварителна оценка от страна на Комисията.

Програмите подлежат на предварителни и междинни, а когато е целесъобразно – и на последващи оценки, в съответствие с конкретните разпоредби за всеки отделен раздел на ИПП в Регламент (ЕО) № 718/2007 на Комисията. През периода на изпълнение на дадена програма се извършва поне една *междинна оценка*, особено когато мониторингът на програмата разкрива значително отклонение от първоначалните цели. Комисията отговаря за последващата оценка на усвояването на помощта. Последващата оценка разглежда резултати, които могат да бъдат идентифицирани и са специфични за определен раздел на ИПП. При съвместно управление последващата оценка може да бъде извършвана съвместно с други донори.

През 2007 г. многогодишни оперативни програми по раздели III и IV бяха подложени на предварителна оценка, която бе извършена в съответствие с насоките и изискванията за структурните фондове и която бе неразделна част от процеса на приемане на програмите. По същия начин всички приети оперативни програми по раздел V бяха подложени на предварителна оценка.

През 2007 г. не бе проведена друга междинна или последваща оценка, тъй като първите програми по ИПП бяха приети едва в края на 2007 г. и реалното им изпълнение започна едва през 2008 г.

4. КООРДИНИРАНЕ НА ДОНОРИТЕ С ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ И ДВУСТРАННИТЕ ДОНОРИ

Преди приемането на многогодишните програми по раздели III и IV Комисията организира срещи във всяка страна кандидатка с представители на държавите-членки и международните финансови институции, за да представи стратегиите и приоритетите на програмите и за да чуе становищата на другите донори. Тези срещи бяха особено важни за програми или дейности, финансирани от държави-членки и международни финансови институции, които допълват финансирани по ИПП програми или дейности и за определени проекти, изпълнението на които изискваше съвместно финансиране.

На 13 декември 2007 г. бе организирана среща на донорите с участието на донори от ЕС и извън ЕС. Международните финансови институции участваха като наблюдатели. Целта на срещата бе да се обмени информация за приоритетите и дейностите на донорите в страните бенефициери по ИПП и да се потърсят начини за взаимно допълване и синергичен ефект. Срещата се проведе в контекста на изискванията по ИПП за по-активна координация между донорите. Общата цел е да се повишат ефективността и резултатността на предоставяната на страните кандидатки и потенциални кандидатки помощ чрез по-добро взаимно допълване и избягване на дублирането.

Срещата за координиране на донорите стигна до следните основни заключения:

- Активната координация на донорите е приоритет в дневния ред на донорската общност. Срещата доказа, че за да бъде ефективна, координацията между Комисията, държавите-членки на ЕС и донорите извън ЕС трябва да бъде двупосочен процес, в рамките на който участниците обсъждат своите програми и приоритети.
- Постигнат е съществен напредък в координирането на донорите както в страните бенефициери, така и на европейско равнище. Обратната информация, представена на срещата, подчертава, че въведеният постепенно през 2007 г. механизъм за консултиране в контекста на ИПП, особено на местно равнище в страните бенефициери, работи все по-добре.
- Стана ясно също така, че поверяването на инициативата и отговорността на страните бенефициери е от решаващо значение за максималната резултатност на помощта. В крайна сметка за координирането на донорите трябва да отговорят властите на страните бенефициери, въпреки че общността на донорите следва да даде насоки и помощ в това отношение. За тази цел трябва да се укрепи капацитетът на страните бенефициери да поемат инициативата и отговорността.

5. КООРДИНИРАНЕ С ЕВРОПЕЙСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА И МЕЖДУНАРОДНИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ

Международните финансови институции изиграха практическа роля за осигуряването на страните кандидатки и потенциални кандидатки с достъп до финансиране, благодарение на което тези страни и територии положиха начало на необходимите инвестиции. В същото време бенефициерите бяха задължени да възприемат строги фискални и парични политики, за да поддържат икономическия растеж. Това доведе до

сега съществуващата ситуация, в която нуждите от инвестиции все още са големи, но възможността на бенефициерите да натрупват все по-нарастващ външен дълг приближава своя предел. Безвъзмездните средства от ЕС и от други донори, в т.ч. държавите-членки, в съчетание със заеми от международните финансови институции се превърнаха в ключов източник на ресурси за развитието на частния сектор, за инвестиции в енергийната ефективност и в ремонтването и осъвременяването на инфраструктурата, без същевременно бенефициерите да се натоварват с прекомерен външен дълг.

Комисията е поела ангажимент за по-тясно координиране с ЕИБ, ЕБВР, Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ) и с други международни финансови институции, които подкрепят модернизирването и развитието на Западните Балкани. За януари 2008 г. бе планирана втората среща на консултативната група на международните финансови институции, посветена на прилагането на Меморандума за разбирателство, който бе подписан с тези институции в средата на 2006 г. Бяха проведени срещи на техническите работни групи за транспорта и енергетиката (през септември 2007 г.) и за околната среда (през октомври 2007 г.) През 2007 г. не бе възможно да се проведе среща за социалния сектор, но тази среща се състоя през януари 2008 г. На 10 и 11 декември 2007 г. се проведе координационна среща с участието на представители на всички големи международни финансови институции, ГД „Разширяване“, географски екипи, делегации и секторни генерални дирекции.

Комисията, ЕИБ, ЕБВР и БРСЕ се ангажираха до 2010 г. да изготвят заедно с други международни финансови институции и донори инвестиционна рамка за Западните Балкани, чиято цел ще бъде по-нататъшното хармонизиране и сътрудничество в инвестирането в социално-икономическото развитие на региона.

През 2007 г. бяха направени значителни усилия и за формулирането на координационна стратегия с международните финансови институции. По-конкретно бе постигнато съгласие акцентът да се постави върху три приоритетни области: микро-, малки и средни предприятия, енергийна ефективност и инфраструктура. Аргументите за сътрудничество с международните финансови институции и за прилагане на регионален подход и за в бъдеще са обяснени по-надолу за всеки приоритет:

- *Първа приоритетна област: развитие на частния сектор* От гледна точка на обезпечаването, в миналото помощта на ЕС за разкриване на достъп до финансиране за микро- и малките предприятия стигаше до региона посредством множество отделни споразумения с различни международни финансови институции. През 2005 г. бе даден ход на регионална инициатива с множество донори, а именно Европейският фонд за Югоизточна Европа (ЕФЮЕ). Благодарение на този фонд множеството споразумения за микрокредити в целия регион се консолидираха в единен инструмент, който гарантира устойчивост на предходното финансиране и от който управлението спечели по отношение на ефективност. Най-впечатляващото относно ЕФЮЕ е фактът, че покриването на рисковете с финансов принос от ЕС и държавите-членки привлече частния капитал да инвестира в микрозаеми. Към момента ЕФЮЕ се подновява успешно.
- *Втора приоритетна област: енергийна ефективност* Целта е да се насърчат инвестициите в енергийната ефективност и възобновяемите енергоизточници в сектора на малките и средните предприятия и в публични сектори чрез

извличане на полза и продължаване на дейности, подкрепени по националните програми, които имат за цел: (i) да повишат общественото съзнание за енергийната ефективност и за възможностите за икономия на енергия; (ii) да приведат в изпълнение законодателство, свързано с директивите за енергийните характеристики на сградите³ и за ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги⁴ (включително за възобновяемата енергия). Нещо повече – насърчаването на инвестициите в енергийна ефективност отговаря на препоръката, съдържаща се в Зелената книга на Европейската комисия за енергийната ефективност⁵, с която международните финансови институции се приканват да предоставят дългосрочно финансиране за инвестиции в енергийната ефективност.

- *Трета приоритетна област: насърчаване на инвестициите в инфраструктурата* Адекватните инфраструктурни мрежи и услуги в транспорта, енергетиката, екологията и социалния сектор са от решаващо значение за обезпечаване на социално-икономическото развитие и стабилността в региона. Сред основните причини, възпрепятстващи подобряването на инфраструктурата, са недостатъчните финансови ресурси на бенефициерите и липсата им на опит в подготовката на проекти, които международните финансови институции и други донори биха разгледали за финансиране. Сериозното инвестиране в инфраструктура е от решаващо значение за гарантиране наличието на редица крайно необходими услуги като водоснабдяване и канализация, отопление, енергоснабдяване, транспорт, здравеопазване и образование, с които да се подобрят жизнените условия на гражданите. С оглед на всичко това достъпът до финансиране е от ключова важност. Следователно, работата по тази трета приоритетна област ще включва създаването на многосекторен инструмент за инфраструктурни проекти, предназначен за множество бенефициери, с който ще се оказва помощ на институциите на бенефициерите на национално, регионално и общинско равнище в подготовката и изпълнението на инфраструктурни инвестиционни проекти, финансирани от международните финансови институции и от други донори. Инструментът ще спомогне за задълбочаване на сътрудничеството и координацията с международните финансови институции, ще постигне икономии от мащаба, като мобилизира необходимия технически експертен опит за подготовка и подпомагане на инфраструктурни инвестиционни проекти, ще улесни контактите и работата в мрежи и обмена на ноу-хау между бенефициерите и ще стимулира отпускането на заеми от международните финансови институции, които ще допълват средствата по ИПП за всяка страна. В този контекст насърчаването на инфраструктурните инвестиции трябва да се координира и развива съгласувано, така че да бъде взет предвид и регионалният контекст (т.е. съседните страни, и най-вече съседният регион).

³ Директива 2002/91/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2002 г.

⁴ Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2006 година относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги.

⁵ Да успеем да направим повече с по-малко ресурси: Зелена книга за енергийната ефективност COM(2005) 265 окончателен, 22 юни 2005 г.